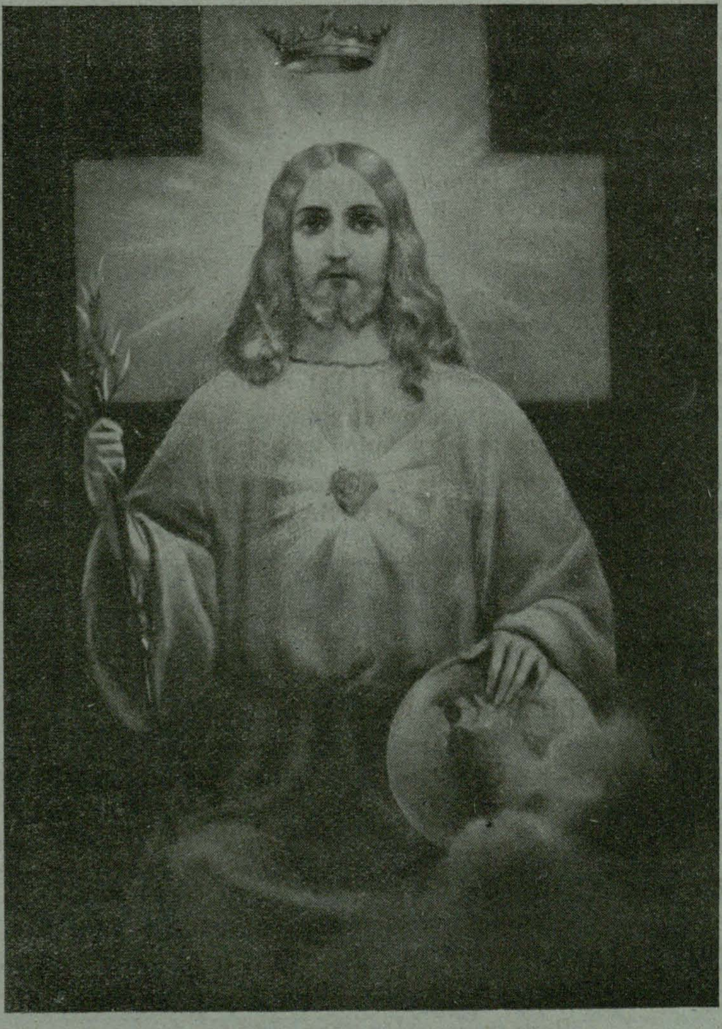
Pierasyłka apłačana ryčałtam.

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

Hod VIII. Wilnia, Kastryčnik 1935 h. Nr 10 (112).

ŹMIEST № 10.

„CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA“

BIEŁARUSKI KATALICKI ČASAPIS

Wychodzić raz u miesiac.

„CHR. DUMKA“ KAŠTUJE:
na hod . . 3 zał.
na paŭhodu 1.50
na 3 mies. 0,75
na 1 „ 0,25
Zahranicu 6 zał. u hod.

ABWIESTKI ŹMIAŠČAJUCCA tolki na apošniaj bačynie i kaštujuć: całaja bačyna 20 zał., 1/2 bačyny 10 zał., 1/4 bačyny 5 zał., 1/8 bačyny 2.50 zł.

Asobny numar kaštuje 25 hr.

ADRAS REDAKCYI I ADMINISTRACYI: Wilnia, wulica Zawalnaja Nr. 1—2 (Wilno, ul. Zawalna 1—2).

Redakcyja adčyniena ad 8—4.

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKI KATALICKI ČĄSAPIS.
WYCHODZIĆ RAZ U MIESIAC.

Hod VIII	Wilnia, Kastryčnik 1935 h.	Nr. 10 (112)

Św. Tamaš More.

(400-lećcie mučanickaj śmierci).

Sioleta 19 traŭnia, u prysutnaści niekalki dziesiatkaŭ tysiač wiernych, św. Ajciec uračysta pryznaŭ światym anhlijca Tamaša More. Ab hetym niazwyčajnym zdareńni ŭ žyćci Katalickaha Kaścioła koratka ŭspaminali my ŭ „Chr. D.", ale hetaha mała. Asoba św. Tamaša More nastolki asabliwaja, što wymahaje ad nas značna bolšaj uwahi.

Radziŭsia Tamaš bolš-mienš kala 1480 h. u Londynie. Wučyŭsia śpiarša ŭ Lambeth i ŭ Oxfordzie, a paśla ŭ Lawanii i Paryžy. Asabliwa hruntoŭna paznaŭsia z hreckaj i łacinskaj minuŭščynaj, a takža z nowym ideowym i nawukowym kirunkam, zwanym humanizmam. Lubiŭ i dobra znaŭ pracy staradaŭnych filozofaŭ Platona i Arystotela, a takža sučasnaha jamu wučonaha humanista Erazma Rotterdamskaha. Daskanalna takža znaŭ toolohiju i filozofiju. Byŭ hłyboka pabožnym i ščyrym synam Katalickaha Kaścioła. Słyŭ z wialikaj wučonaści i z niamienšaj sprawiadliwaści, dabraty, miłaści da bližniaha i ahułam słyŭ sa świataści žyćcia. Byŭ žanaty i mieŭ dziaciej. Usia siamja, pad jaho ŭpływam, takža była ŭzoram chryścijanskaj siamji. Pasłuchaŭšy radaŭ swajho baćki, Tamaš staŭsia adwakatam i tut takža zasłyŭ jak wialiki wučony praŭnik. Šmat u roznych mowach napisaŭ knižak. Najważniejšaj z ich źjaŭlajecca ŭ 1516 h. „Utopija". Słowa heta hreckaje, jano aznačaje: kraj, jakoha nihdzie niama, kraj wydumany, u jakim daskanalny paradak i ludzi žywuć susim ščaśliwa. Woś-ža ŭ henaj swajej knizie Tamaš More apiswaje ludziej i ich palityčnaje, hramadzkaje, kulturnaje i ekanamičnaje žyćcio nie takim, jakim jano jość, ale takim, jakim jano być pawinna, žyćcio sprawiadliwaje i ščaśliwaje. Tamaš More bačyŭ, razumieŭ i adčuwaŭ ludzkoje hora i kryŭdy. Bačyŭ, jak roznyja kniazi i waładary kryŭdzili swaich paddanych, jak niesprawiadliwa adnosilisia da słabiejšych. Bačačy heta, jon u swajej „Utopii", karystajučysia padobnaj-ža pracaj Platona, pradstawiŭ palityčny ideał hramadzianstwa, hdzie-b nia było kryŭdy, wyzysku i hwałtu, a hdzie-b panawała roŭnaść usich, sprawiadliwaść i swaboda. Hena budučaje ščaśliwaje hramadzianstwa pawodle Tamaša More nie pawinna mieć prywatnaj ułasnaści, usiakaje dabro pawinna być supolnym i ŭsich pawinna abawiazwać praca. U swajej „Utopii" More pryznawaŭ swabodu relihii. Heta znača, što kožny čaławiek moža wyznawać takuju relihiju, jakuju choča. Adnak biazbožnym być nia moža nichto. Usie pawinny pryznawać prynamsi adnaho najwyšejšaha Boha.

Sława ŭrešcie Tamaša More wyrasła nastolki, što anhlijski karol Henryk VIII naznačyŭ jaho ŭ 1529 h. dziaržaŭnym kancleram, heta znača pieršym i hałoŭnym swaim ministram. Tut adnak čakała jaho ciarnistaja daroha i ŭrešcie mučanickaja śmierć za praŭdu, za wieru. Henryk VIII, razhniewany na św. Ajca, što nia pryznaŭ jaho druhoha žanimstwa, kali žyła jašče jaho pieršaja praŭnaja žonka, adarwaŭ ad jednaści z Apostalskaj Stalicaj usiu Anhliju. Zrabiŭšy hetak, Henryk VIII siabie abjawiŭ haławoj Kaścioła ŭ Anhlii i ad swaich paddanych trebawaŭ prysiahi na wiernaść sabie. Ale narod ahladaŭsia na kanclera More. Hety-ž ćwiorda stajaŭ za praŭdu, za Kaścioł i karala nia słuchaŭ. Swaju wiernaść Bohu i sumleńniu Tamaš musiŭ adpakutwać śpiarša ŭ wastrozie, a paśla musiŭ za heta pałažyć swaju haławu pad tapor kata: 6 lipnia 1535 h. Tamašu More była adsiečana haława. Apošnimi jaho sławami byli słowy psalmu „Miserere mei Deus" — zžalsia nada mnoju Boža, słowy raźwitańnia i bahasławienstwa dla swajej siamji, a takža słowy prabačeńnia dla žorstkaha i niesprawiadliwaha Henryka VIII.

Hetak pamior słaŭny wučony, dziaržaŭny muž i światy čaławiek Tamaš More. Pamior i naradziŭsia. Pamior ciełam, dušoj naradziŭsia. Pamiać ab im žyła i rasła: pamiać światoha čaławieka. Dośledy ab jahonaj świataści, pačaty jašče ŭ 1874 h., sioleta ŭrešcie, paśla 400 hadoŭ śmierci, zakončylisia aficyjalnym pryznańniem jaho światym Katalickaha Kaścioła.

Św. Tamaš more, miž inšymi jaho asabliwaściami, — heta staronnik swajho rodu sacyjalizmu i kamunizmu, jak heta widać z jaho knižki „Utopija". Hetak-ža jaho j razumiejuć sacyjalisty i kamunisty, kali pačatak swajej nawuki — miž inšym — wywodziać i ad jaho „Utopii". Tymčasam Tamaš More — heta światy Katalickaha Kaścioła, światy „sacyjalist". I heta zrazumieła. Katalicki Kaścioł u sacyjalizmie i kamunizmie, hanić nie jaho nawuku ab dačasnych sprawach ale jaho baraćbu z Boham i z asnowami chryścijanskaj maralnaści. Daŭ-by Boh, kab dziaržawaŭ i narodaŭ, što trymajucca błudnaha sacyjalizmu ci kamunizmu, św. Tamaš More ŭ najbližejšym časie staŭsia patronam i apiakunom!

Daŭ-by Boh, kab hety światy byŭ patronam i apiakunom tak-ža i biełaruskaha narodu!..

na dzień Maci Božaj Ražancowaj.

I.

Pan, prad tym, jak učyniŭ što spradwieku, mieŭ mianie na pačatku daroḫ swaicḫ. Adwiakoŭ ja ŭstanoŭlena, i zdaŭna prad tym, jak ziamla stałasia. Nia było jšče propaściaŭ, a ja ŭžo pačałasia. Dyk ciapier, syny, słucḫajcie mianie: baḫasłaŭleny, katoryja pilnujucca daroḫ maicḫ. Słucḫajcje nawuki i budźcie mudryja i nie adkidajcie jaje. Baḫasłaŭleny čaławiek, katory mianie słucḫaje i katory jość čujny štodzień prad dźwiarmi maimi i ścieraže pry parozie dźwiarej maicḫ. Cḫto mianie znojdzie, toj znojdzie žyćcio i čerpać budzie zbaŭleńnie ad Hospada. (Prysł. 8,22—24 i 32—35).

II.

U ḫeny čas pasłany byŭ ad Boḫa Anieł Habryjel u miesta Halilejskaje, jakomu imia Nazaret, da Dziewy, pašlubawanaj mužu, jakomu imia Jozef, z Dawidawaḫa domu, a imia Dziewy — Maryja. I ŭwajšoŭšy da jaje Anieł, skazaŭ: budź prywitana, łaski poŭna, Hospad z taboj, baḫasłaŭlena ty miž žančyn. Jana-ž p čuŭšy, strywožyłasia mowaj jaḫo i dumała, što ḫeta maḫło-b być za prywitańnie. I skazaŭ jej Anieł: nia bojsia, Maryja, bo znašła ty łasku ŭ Boḫa: woś pačnieš u łonie i narodziš syna i nazawieš imia jaḫo Jezus. Jon budzie wialiki i Synam Najwyšejšaḫa zwany budzie i daść jamu Hospad Boḫ stalicu Dawida ajca jaḫo i budzie waładaryć u domie Jakubawym nawieki, a waładarstwu jaḫo nia budzie kanca. A Maryja skazała Aniełu: jakža ḫeta staniecca, kali ja muža nia znaju? U adkaz skazaŭ jej Anieł: Ducḫ Światy zyjdzie na ciabie i siła Najwyšejšaḫa acḫinie ciabie. Dziela ḫetaḫa i toje, što narodzicca z ciabie Światoje, budzie nazwana Synam Božym. A woś Alžbieta, swajačka twaja, i jana pačała syna ŭ staraści swajej: i ḫety šosty miesiac tej, katoraja zawiecca niapłodnaj, bo ŭ Boḫa niwodnaje słowa nia budzie niemaḫčym. I skazała Maryja: woś ja słuḫa Hospada, niacḫaj mnie staniecca pawodle słowa twajḫo. (Łuk. 1,26—38)

D. Aniško. 8)

Da biełaruskaha narodu.

VIII.

Biełaruski Narodzie! Choć jašče mnoha čaho Tabie brakuje da narmalnaha žyćcie, ale ŭ niekatorych rečach Ty ščaśliwiejšy za druhija narody; tak naprykład prynaležnaść Twaja da wyznaŭcaŭ Jezusa Chrysta — heta łaska, katoraj nia majuć niekatoryja druhija narody, nawat narody mnoha bolšyja ličbowa, narody starejšyja, macniejšyja, narody majučyja swaju poŭnuju samastojnaść.

Chrystus — heta najwyšejšaja Pawaha, jakaja kali tolki była na ziamli.

Chrystus — heta najbolšaja Wialikaść, nikoli nia było na świecie tak wialikaha hienija. I Twaja sapraŭdnaja wialikaść, Narodzie Biełaruski, tolki ŭ Chrystusie! Twaja słaŭnaja budučynia całkom zaležyć ad taho, nakolki Ty ŭwieś i kožny z nas paasobna pojdzie za nawukaju Chrysta, patrapić utrymacca ŭ ramach miłaści Boha i bližniaha.

Chrystus — heta samaja Dabrata; Jon sam addaŭsia ŭ afiaru za ludziej, kab hetych ludziej wybawić ad wiečnaje zhuby.

Chrystus — heta wiečny Światar našaj światoj relihii, katoruju Jon prynios z saboju z nieba; Jon sam i Afiara Nowaha Zakonu, bo Jon sam siabie złažyŭ jak afiaru na Kalwaryi.

Chrystus — heta Zbaŭca świetu, Zbaŭca kožnaha z nas! Jon, budučy razam Boham i Čaławiekam, praz swaje ciarpieńni i kryžowuju śmierć wypłaciŭ Najwyšejšaj Sprawiadliwaści za ŭsie prawiny ludzkija. Jon naŭściaž adčyniŭ ludziam dźwiery da nieba i paklikaŭ tudy ŭwieś rod čaławiečy, paklikaŭ jaho da ŭčaścia ŭ žyćci Božym.

Chrystus — heta adzinaja peŭnaja Daroha, pa katoraj i Ty, Narodzie Biełaruski, iści možaš biaśpiečna! Idučy hetaju Darohaj, Ty nie zabłudziš, ale dojdzieš da swaje mety, da swajho praznačeńnia.

Chrystus — heta absalutnaja Praŭda: Praŭda adwiečnaja, Praŭda nikoli niaźmiennaja.

Chrystus — heta samaje Žyćcio: žyćcio ščaśliwaje, nakolki jano na ziamli mahčyma, žyćcio zaŭsiody trywajučaje ŭ wiečnaści.

Chrystus — heta suświetny lekar, chto karystaje z jaho lekaŭ, toj ačuniaje, chto słuchaje

III.

Nabaženstwa św. Ražanca staradaŭnaje. Wywodzicca jano z siaredniewiečča, ad časaŭ św. Daminika. Siańnia jano adbywajecca pa ŭsim katalickim świecie. Znajuć Ražaniec i adhawarwajuć jaho niatolki bielyja narody Eŭropy, a ŭ ich liku i biełarusy, ale tak-ža katalickija narody i ŭsich inšych čaściej świetu — čyrwonyja, čornyja i žoŭtyja.

— Matka Boskaja Ražancowaja šmat čaho nam pryrakaje praz św. swoj Ražaniec. Pryrakaje jana, što jak niekali ŭ baraćbie z heretykami, turkami i z tatarami wiernych uspamahała, tak uspamahać ich budzie i zaŭsiody. Pryrakaje tak-ža, što Ražancowaje nabaženstwa ŭzmocnić našu wieru, a praz wieru dušy našy buduć čucca božymi dziećmi. Pryrakaje ŭreščie siłu ŭ spakusach, u baraćbie z hrecham. Matka Boskaja Ražancowaja heta ŭsio i šmat čaho inšaha pryrakaje i pryračeńniaŭ swaich datrymliwaje. Św. Ražaniec wyliwaje cudoŭnaje łakarstwa, pachučy rožawy alejek na ludzkija sercy, na chwaroby Kaścioła, hramadzianstwa, na niedamahańni narodaŭ i dziatžaŭ.

— Malitwie, što wypływaje z wiery, Jezus Chrystus pryrok cudatwornuju siłu. Malitwa, silnaja wieraj, jość aružžam świątych, aporaj ich ducha, tajnicaj ich takoha wialikaha na świecie značeńnia. Z wieraj-ža molimsia, kali zahłyblajemsia ŭ Chrystusie. A heta robim praz Ražancowaje nabaženstwa, katoraje ad nas wymahaje, kab my, adhawarwajučy Ražaniec, razważali ŭ dumcy adpawiednyja tajnicy našaj św. Wiery. Asoba, žyćcio, śmierć Chrystusa, jaho miłaść i ciarpieńnie, jaho baraćba i pieramoha — wyrazna tut rysujecca prad našymi wačami.

— Henyja pryračeńni Ražancowaha nabaženstwa i pryračeńniaŭ spaŭnieńnie, a takža henaja tworčaja maliwa, awiejena wieraj, što wynikaje z Ražanca i ahułam usie čaroŭnyja nastroi i ŭražańni, jakija budzić u našaj dušy Ražaniec, — usio heta razam pakazwaje nam na tuju wialikuju siłu łaski Boskaj, jakaja z hetaha nabaženstwa pływie ŭ ludzkija dušy i buduje ŭ ich nadpryrodnaje žyćcio. Świet nadpryrodny — heta świet nowy, asabliwy, jakoha ciapłom i rasoj, elektryčnaściaj i magnezam jość Božaja łaska, što buduje i ažyŭlaje. Ale łasku zdabywaje malitwa, ažyŭlenaja wieraj. Dziela hetaha Matka Boskaja da św. Daminika, jaki wioŭ sprečki z heretykami, adazwałasia raz hetak: — pakiń słoŭnyja sprečki, bo nie jany jość klučom da sercaŭ, malisia z wieraj i druhich nawučaj z wieraj malicca. — Mieć u sabie nadpryrodnaje žyćcio, čuć prysutnaść Boha ŭ dušy swajej — heta najwialikšaja meta čaławieka i najwialikšaje jaho ščaście. A da hetaha praz św. Ražaniec wiadzie nas Matka Boskaja Ražancowaja.

Ks. Ad. St.

---

jaho radaŭ, toj budzie zdarowy. Chrystus zwolniŭ čaławiectwa ad tyranii zła. Jon uliŭ u serca čaławiečaje miłaść bližniaha i heta miłaść stolki na świecie robić dabra, što treba być nie čaławiekam, ale... ja ŭžo nia wiedaju kim, kab nia čuć u swaim sercy wialikaj udziačnaści dla Chrysta. Ciapier i to što robicca! I ciapier ludzi tak mocna adny adnych kryŭdziać! A što ž ličyć tady, kali świet saŭsim nia znaŭ, što heta takoje chryścijanskaja miłaść bližniaha! Što-ž było tady, kali ludzi tanuli ŭ ciemry pahanstwa? Jakža-ž jano jość ciapier tam, dzie świątło Ewanelii jašče nie dajšło; ci tam, dzie ludzi samachoć zakrywajuć wočy na hetaje świątło, dzie ludzi wyrakajucca św. Wiery, dzie jany nia chočuć pryznawać Boha swaim Ajcom, dzie jany nia chočuć žyć pawodle nawuki Chrysta, pawodle prawa miłaści?

Tam bačym takija zbrojstwy, što až maroz prachodzić pa ciele, widziačy, čujučy heta. Tam bačym ludzkuju kryŭdu, kryŭdu strašnuju. Tam ludzi ŭ tyranii adny da adnych pierawyšajuć dzikich nierazumnych źwiaroŭ. Bo źwier rozumu nia maje, a taki błahi čaławiek rozumam swaim pasłuhoŭwajecca, kab druhomu zadać ciarpieńnie jak najbolš balučaje.

Chrystus — heta lekar, jak kožnaje dušy paasobna, tak usich hramadzianstwaŭ i narodaŭ, jak u sprawach wiečnych, tak i dačasnych. Chutka świet wylečyŭsia-b ad sučasnaha kryzysu, kab ludzi słuchali Jaho radaŭ.

Usich ludziej pałochaje śmierć, a Chrystus daŭ łakarstwa i na heta. „Chto wieryć u mianie", haworyć Chrystus „choć-by i pamior — žyć budzie" (Jan XI—25). I ŭ druhim miescy iznoŭ kaža: „Ja chleb žywy, što zyšoŭ z nieba, kali-b chto spažywaŭ hety chleb, žyć budzie nawieki" (Jan, VI, 51—52). I mnoha čaho hawaryŭ jašče Chrystus ab žyćci zahrobnym. A świataja Eŭcharystyja—heta sapraŭdy chleb wiečnaha žyćcia.

I wiernyja naśladoŭcy Chrysta śmierci nia tolki nie bajacca, ale, jak adzin z ich (św. Pawał Apostał) pisaŭ, što ŭmiarci — heta dla jaho roskaš. Chrystus — hety Aŭtorytet najwyšejšy, swajeju nawukaj paćwiardziŭ tuju praŭdu, što adnakža-ž žyćcio zahrobnaje isnuje! Žyćcio heta dla tych, chto na toje zasłužyŭ, biaskaniečna lepšaje, čym heta naša harotnaje žyćcio tut na ziamli. A jaho ŭskrašeńnie jość dla nas prykładam i nawukaju, što i kožny z nas uwaskreśnie.

CHRYSTUS WAŁADAR

Nad dušoj čaławieka waładaje Chrystus. Chrystus — heta Boh-Čaławiek, jaki zbližyŭsia da nas i ŭ ludzkim ciele nam pakazaŭsia. Heta Syn Božy staŭsia čaławiekam. Jon, praliwajučy swaju kroŭ, umiraŭ apuščany ad usich na świecie. Z Jaho śmiajalisia ludzi. Ale Chrystus nam ludziam daŭ wiečnaje žyćcio i wiečnuju praŭdu.

Pakul Chrystusa nia było na świecie, to ŭsie ludzi byli ŭ hrechu, a praz hrech jany zhubili žyćcio i praŭdu. Adzin Chrystus, Waładar Žyćcia, naprawiŭ usie ludzkija zhuby, dajučy świetu swajo žyćcio i swaju praŭdu.

Liłasia kroŭ Chrystusa na aŭtary kryža. Heta była najdaražejšaja kroŭ, bo kroŭ Boha-Čaławieka. Heta świataja kroŭ dała čaławieku łasku Božuju i świataść. Hetaj kryžowaj achwiaraj Chrystusa Waładara čaławiek tak uzmacniŭsia, što zdoleŭ dabicca nieba i patrebnaj dla siabie świataści. Paśla krywawaj achwiary Chrystusa Boh na čaławieka hlanuŭ miła i tady adnosiny čaławieka da Boha zusim naprawilisia. Zrabilisia ludzi Synami Božymi, što radzilisia nia z woli muža, ani z krywi i cieła, ale z Samoha Boha.

Tady pryjšło na świet Waładarstwa Chrystusa i apiorłasia jano hałoŭnym čynam na sprawiadliwaści i lubowi.

Najbolš pažadanaja sprawiadliwaść tut u Waładarstwie Chrystowym znajšła dla siabie najlepšaje miesca. Toje wiečnaje prawa Božaje, što było z prad wieku ŭ dumcy Božaj, ciapier u Waładarstwie Chrystusa stałasia dastupnym. Bo tolki ciapier ludzi majuć mahčymaść najlepiej wypaŭnić Božaje prawa. Hetakim čynam sprawiadliwaść dobra razhaściłasia ŭ Waładarstwie Chrystusa. U hetaha Waładara Chrystusa ludzi znajšli sprawiedliwaść, jakoj šukali doŭhija wiaki siarod samych siabie.

I miłaść u Waładarstwie Chrystusa znachodzie swaju najlepšuju razwiazku. Tam ludzi — heta dzieci Božyja, heta adna wialikaja siamja, baćkam jakoj jość dobry i mahutny Waładar Chrystus. U waładarstwie Chrystowym šyroka hrymić zakon miłaści. Miłaść da Boha nad usio, a miłaść da bližniaha, jak da samoha siabie. Zatoje ŭ Waładarstwie Chrystowym čaławiek biely lubie čaławieka čornaha, a čyrwony lubie žoŭtaha. U waładarstwie Chrystowym usie roŭnyja.

Ale mnohija ludzi nia znali i nia znajuć Chrystusa Waładara. Piłat na sudzie pytaŭ Chrystusa, ci jon jość Waładar. Tady Chrystus adkazaŭ Piłatu, što tak i što Waładarstwa jaho jość nia z hetaha świetu. Piłat adnak nie razumieŭ adkazu Chrystowaha. Św. Piotr baraniŭ Chrystusa i adsiek wucha žaŭnieru. A Chrystus henaha žaŭniera azdarawiŭ i św. Piotru skazaŭ, što chto miačom wajuje, ad miača i zhinie. Nie razumieŭ Chrystusa i Judaš, što za tryccać srebranikaŭ pradawaŭ Chrystusa. Chrystusa Waładara nie razumieła matka synoŭ Zebedejskich, što prasiła Chrystusa, kab jaje syny siadzieli pa adnej i pa druhoj ruce ŭ Jahonym Waładarstwie. I zły duch, kali na puščy kusiŭ Chrystusa, nie razumieŭ jaho Waładarstwa. Nie razumiejuć Chrystowaha Waładarstwa ŭsie wialikija hrešniki i našy siahońniašnija biazbožniki.

My biełarusy da Chrystusa Waładara pry_

U światle praŭdy Božaj my wiedajem, što śmierć — heta tolki tymčasowy son, heta tymčasowaja razłuka cieła z dušoju, katoraja raz stworanaja nie pierastaje žyć i na adzin momant. A dla chryścijanina, katory rasstaŭsia z hetym świetam u łascy Božaj, pa śmierci atkrywajecca cudny świet bieskaniečna ščaśliwaha žyćcia wiečnaha, świet niedastupny dla tych, chto nia mieŭ ščaścia być achryščanym.

I tak ciapier ludziam niama što bolš śmierci bajacca, aby tolki wykarystać darahija skarby łaskaŭ Chrystowych; tady kožny mahčymie skažać, što ŭmiarci dla jaho—heta roskaš.

Chrystus — heta najwyšejšaja Mudraść, bo mudraść nia z hetaha świetu, ale heta mudraść Božaja.

Chrystus — heta najbolšy Wučyciel čaławiectwa, jaho nawuka jość najwyšejšaju filozofijaj žyćcia. A nam biełarusam asabliwa treba hetaj žyćciowaj mudraści, treba nawuki žyćcia, bo hetaje žyćcio ŭ nas jdzie niejak niahładka: mnoha jašče ŭ nas usiakich niedakładnaściaŭ, hrechu, mnoha niazhody, kałatni, mnoha prastactwa, mužyckaści.

Chrystus — heta Intelihiencyja najwyšejšaja. Chrystus —heta Świataść samaja, Jon nawučyć nas sapraŭdnaj intelihiencyi, kultury, postupu, jon nawučyć nas świataści žyćcia, jon nawučyć žyćciowaj mudraści, — tolki treba jści za jaho Božaju nawukaj, treba ŭpadobnicca da Jezusa Chrysta, treba Jaho naśledawać.

I być intelihientam, wučonym, światym tabie, bracie moj, nie pieraškadžaje ani biełaruskaja mowa, ani narodnaść! Ty možaš biełarusam być, a i pawinien, bo ty biełarusam naradziŭsia; ty možaš pabiełarusku hawaryć, a razam z hetym ty možaš być intelihientnym čaławiekam, wučonym, mudrym, urešcie ty možaš stacca światym.

Nawuka Chrysta — heta nawuka miłaści. Miłaść dawiadzie nas da świataści, a świataść da zbaŭleńnia wiečnaha. Miłaść taksama i ŭ žyćci našym dačasnym, jak toj balzam łahodzić i lečyć našy žyćciowyja rany. Urešcie miłaść wialikaje maje značeńnie i ŭ žyćci hramadzkim; jana jak-by taja aliwa da šmarawańnia wialikaj mašyny hramadzkaha žyćcia, kab hetaja mašyna nia skrypieła, nia piščeła.

I tak my, majučy nawuku Jezusa Chrysta — nawuku miłaści, widziačy Jaho ŭłasny prykład — pawinny adny adnych lubić, pawinny rabić adny adnym dobra, i ŭzajemna ŭstupać.

ŚWIATYJA

Światy Ihnat — Biskup i Mučanik.

Było heta ŭ 107 hodzie. Na karabli, što išoŭ ad starany Palestyny ŭ kirunku na zachad, jechaŭ starac, na wyhlad poŭny pawahi i niazwyčajnaha nastroju ducha. Pramianieła ad jaho niejkaj nadziemskaj świataściu, wočy hareli ahniom pažadańnia čahoś bolšaha, jak świet, jak sława, jak zołata. Akružali jaho specyjalna, widać, adumysłowa praznačanyja wartaŭničyja i ścierahli z asabliŭšaj uwahaj. Nie pašanu adnak jamu akazywali, a dakučliwymi byli až da drapiežnaj dzikaści. Na jaho łaskawyja słowy sypalisia jamu ŭ adkaz adny naruhańni. Dumać možna, što starac heny chiba ž byŭ wialikim niejkim prastupnikam. Kudy-ž jaho wiazuć? Až ŭ Rym. Čamu-ž tak daloka? Niaŭžo-ž u baćkaŭščynie asudzić naležna dy pakarać było niemahčyma? Widać prawiniŭsia jon sapraŭdy niazwyčajna. Prysłuchoŭwujučysia da tych, što dahlad nad im mieli, čujem, što pahražaje jamu na arenie ŭ rymskim amfiteatru strašennaja śmierć; budzie kinuty hałodnym lwam u prysutnaści samoha cezara Trajana i wialikaha natoŭpu hladzielnikaŭ prahawitych jaho krywi i śmierci.

Starča, chto ž ty hetaki i jaki prastupak twoj?

Staronka, katoraja jaho ŭzhadawała, była słaŭnaja kaliś Antjochyja. Lažyć henaja kraina niedaloka napoŭnač ad Palestyny. Tudy paśla Ŭšeścia zahladali častawata apostały dziela pašyreńnia wiery chryścijanskaj, tam pieršymi ŭ świecie stali zwacca wyznaŭcy Ewanelii „chryścijanami". Zasłuhoŭwaje na ŭwahu fakt, što pieršym tam biskupam, zakładčykam katedry i dyjecezyi byŭ sam kniaź apostałaŭ — św. Piotr. Dziela henaj pryčyny ŭsie paśla biskupy Antjochyi zwalisia wysokim tytułam — patryjarchami, hetak, jak i 2 inšyja dziela tejža pryčyny: u Rymie i Aleksandryi (Ehipt). Pry hetaj nahodzie ličym patrebnym zrabić maleńkaje adstupleńnie i padkreślić toj dawoli wažny punkt u historyi Kaścioła, što paŭstaŭšyja paśla patryjarchaty adzin u Jeruzalimie, druhi ŭ Kanstantynopali, heta ŭžo pachodžańnia zusim admiennaha ad tych 3-ch, źwiazanych biespasiaredna z asobaj św. Piatra. Značna paźniej pryznali tytuł patryjarchi biskupu ŭ Jeruzalimie praz uzhlad na zdareńni, jakija tam adbylisia ŭ žyćci Chrysta, i paźniej tak-ža heny tytuł dastaŭsia biskupu hreckamu ŭ Ca-

stupajem z žywoj wieraju i na Chrystusa hladzim praz abjaŭlenuju nawuku z nieba Chrystus heta taki centr, kala jakoha ŭwieś ludzki świet abwiartajecca.

Inšaje waładarstwa na ziamli ŭ ludziej, a inšaje ŭ Boha-Čaławieka, u Chrystusa! Byli na świecie waładary i lepšyja i horšyja. Ciažka pieraličyć usich tak mnohich światych i hrešnych waładaroŭ hetaha świetu, jakija ŭžo minuli i prajšli ŭ zabyćcio, ale naš Waładar Chrystus biespraryŭna trywaje i trywać budzie.

W. D—a.

A heta patrebna dla ahulnaha dabra. Kali ty druhomu ŭstupiš, kali cierpliwa źniasieš twaju, choć małuju kryŭdu — hetym ty, apryč swaje asabistaje zasłuhi, što da žyćcia wiečnaha, hetym ty pryčyniŭsia jašče da ahulnaha dabra hramadzianstwa.

Kali da ciabie pryčaplajecca błahi čaławiek — u nas haworać: „błahomu ŭstupić!" Tak! Bo swarki, kałatnia, bojki, a nawat i zabojstwy najčaściej zdarajucca praz toje, što čaławiek nia choča kryšku ściarpieć, što adzin adnamu nia choča ŭstupić.

U historyi čytajem, što wojny, a z imi razam i druhija wialikija hramadzkija niaščaści paŭstawali taksama časta z małych rečaŭ. Jakajaści moža i małaja kryŭda jakoj asobnaj adzinki była hetamu pryčynaju. Adzin adnamu nie chacieŭ ŭstupić u niejkaj drobnaj rečy i praz heta ściahnuli wialikaje niaščaście na cely kraj.

Značyć, treba nam krychu adny adnym ustupać; heta budzie i razumniej i karyśniej, bo i Piśmo Światoje haworyć, što razumny ŭstupaje. Tak! A nawat treba nam zdabywacca na afiary samych z siabie, treba zdabywacca na samazračeńnie.

Patreby hetaha samazračeńnia imienna wučyć nas Jezus Chrystus. Jaho Apostał św. Paweł kaža: „Adzin adnaho ciažary nasicie i hetak wypaŭnicie zakon Chrystoŭ" (Galat. VI—2).

Chrystus — heta Mesyjaš abiacany jašče pieršym ludziam u Raju; heta toj, katoraha spadziawalisia i čakali ŭsie narody.

Chrystus — heta Adwiečny Waładar nieba i ziamli, Waładar kožnaj asobnaj dušy, Waładar zaŭsiodny kožnaha narodu.

I Twaim, Narodzie Biełaruski, Chrystus jość Waładarom! O!.. Možaš ciešycca, što i Ty maješ swajho waładara. I to jakoha? Waładara takoha, ab katorym Światoje Piśmo haworyć, što „Waładarstwu jaho nia budzie kanca (Łuk. 1).

Chrystus — heta dobry Pastyr. A kali my i błudzim — usioroŭna jon nie pierastaje nas lubić, bo jon nas škaduje, kab my nie zahinuli; jon jdzie, nas šukajučy — znachodzić, jak tuju błudnuju awiečku, biare na swaje Božyja plečy i niasie nas da swajej wybranaj stady, bo jon dobry Pastyr, dobry i dla nas biełarusaŭ.

Trymajsia-ž Chrysta. Narodzie Biełaruski! U im Twajo zbaŭleńnie, jak wiečnaje, i tak dačasnaje.

rahradzie (abo Kanstantynopali) dzieła pryčyn čysta palityčnych, tamu imiena, što siudy pieraniesiena była stalica rymskaj dziaržawy. Pomnić zatym treba, što ŭ asnowie swajej patryjarchaty wiaducca tolki ad Piatra, što i wykazywaje jaho wydatnaje, bo pieršaje miesca siarod apostałaŭ.

Trecim zradu biskupam u Antjochyi byŭ św. Ihnat, toj imienna starac, z katorym my paznalisia. Z jaho maładych, bo dziciačych jašče hadoŭ, raskazywajuć takoje zdareńnie. Kali Chrystus, nawučajučy ab patrebie ščyraści dušy, mieŭsia dać niejki prykład nahladny, uziaŭ jakraz małoha Ihnatku, katory znachodziŭsia tady ŭ natoŭpie siarod narodu, i pastawiŭ usim na pakaz, što moŭ, kali hetkimi nia zrobimsia, wo jak toje dzicia, nia ŭwojdziem u sužyćcio z Boham. Byŭ heta mahčyma prypadak, ale ŭsio-ž wielmi ważny dy pamiatny Ihnatu. Heta badaj prypiačatawała ŭim nazaŭsiody tuju ščyraść i prastatu dušy, kataraja ŭsiamu wieryć, a tym bolš Bohu, jak bačym, biezhranična zawieryła až da poŭnaj samaachwiarnaści dy jašče ŭ hetkich žudasnych abstawinach na arenie ŭ cyrku. Ščaśliwaja Antjochyja, majučy pastyra hetak Bohu addanaha! U tuju wiesnawuju paru, kali raśćwitać pačynała tam žyćcio chryścijanskaje, ale ŭ paru adnačasna burliwuju, bo z Rymu pahanskaha niaślisia praciŭnyja wietry wostraha praśledu, jak-ža wielmi spatrebiŭsia biskup hetkaj świataści, rozumu i adwahi! Čuŭ ab im šmat cezar rymski, wiedaŭ dobra, što pokul hetki pastyr ścierahčy budzie stadu swaju, niwodnaja awiečka nia zbłudzić, wiery nia zdradzić, jon ich usich paddzieržyć u stojkaści, heta z jaho-ž bo pryčyny stolki-ž užo i paciarpieła za wieru. Karystajučy z nahody, prajezdam budučy ŭ Antjochyi, kliča Trajan Ihnata da siabie na sud Pačaŭsia spor ab wiery. Zhary pradbačyć možna, jaki kaniec tamu budzie: Nia pryznaješ wiery rymskaj dziaržaŭnaj, a wieryš u Chrysta, dyk wiedaj, što być i žyć nia možaš. Praŭdu wyrašyć mieli drapiežnyja lwy na arenie amfiteatru. Takim čynam bačym światoha biskupa ŭ padarožy, pływie ŭ daloki Rym. Hetak, dumaŭ imperator, jatryć nia budzie jon swajej śmierciu hłybokich ran addanych jamu duš, a ŭreščie ž pralitaja kroŭ baćki tolki-b uzmocniła wieru prysutnych asiraciełych dziaciej, niachaj lepš nia bačać jaho mučeńnia; zabrać zusim zhetul, niachaj cyrk rymski naciešycca widam śmierci jaho.

Kožny sabie ŭjawić moža, jakoje tam było razwažańnie wiernych chryścijan sa swaim dobrym pastyram, skolki ščyraha žalu i ślož! Z adjezdam Ihnata hasła toje soniejka jasnaje, što im ściežki žyćcia hetak łaskawa aświatlała.

Wiestka ab tym, što Ihnat na śmierć pływie ŭ Rym, skora razniasłasia pa druhich haradoch. Dzie tolki karabiel zajaždžaŭ u jaki port, usiudy chryścijanie śpiašyli spatkać achwiaru praśledu. Hłyboka spačuwajučy zasudžanamu, rabić jany byli hatowyja ŭsialakija spro by, kab niejak wyrwać jaho z ruk wartujučych žaŭnieraŭ, kab źniać prysud z jaho asoby, ratujučy hetak cennaje, hetak patrebnaje Božamu kaściołu žyćcio patryjarchi. Ihnat achwotna hutaryŭ sa ŭsimi, uzmacniaŭ ich u wiery, bahasławiŭ, ale karystacca ichniaj spahadnaściu, kab dastacca na swabodu, ani dumaŭ. I wo tut staje pierad wačmi našymi čaławiek sapraŭdy wialikaha ducha, pierad katorym my čujemsia hetak drobnieńkimi stwareńniami, słabieńkimi, hetak maładušnymi, małaachwiarnymi, hetak skupymi dla Božaj sprawy. Jon nia tolki što śmieła hladzieŭ śmierci ŭ wočy, jon jaje prahnuŭ usiej dušoj, prahnuŭ hetak, što ŭważaŭ by sabie za wialikuju kryŭdu, kab chryścijanie, kirujučysia spačućciom, prysłužylisia da wyzwaleńnia z łancuhoŭ, katorymi byŭ skuty.

Čym hetki nastroj Światoha wyjaśnić? Adkaz u samym charaktary lubowi, jakoju jon žyŭ i z Boham złučaŭsia. Ščyraja luboŭ heta toj światy ahoń, katory dzie tolki haryć, tam i achwiary swajej damahajecca. Jak natura ahniu ŭsio bolš dy bolš zaharacca, hetak i luboŭ Boha ŭ sercy čaławieka, jana imkniecca ŭ biaźmiežnyja prastory i ništo jaje razhonu hranic pastawić nia moža Tolki-ž kab stacca luboŭ taja mahła žywym złučwom serca ludzkoha z Boham, apiracca biazumoŭna musić na samaachwiarnaści našaj, bo inakš i niemahčyma. Heta znača, što z našaha boku dla Boha treba wyrakčysia jaknajbolš swajho, a nawat całkom siabie samoha. Ale woś jak-ža ważna tut pomnić, što na samaachwiarnaść imienna tuju kładzie zaraz-ža nieadstupna piačać swaju ciarpieńnie. Chto hetaha nie zrazumieŭ, tamu dalokim budzie paniaćcie sužyćcia dušy z Boham. Ciarpieńnie, heta najbolš ważny, najbolš peŭny dokaz našaj lubowi i žyćcia. Čym bolš cierpim z pryčyny achwiarnaści, tym macniej raspalwajem luboŭ swaju da Boha i bližej da Jaho padychodzim.

Jakaja-ž, ciapier pytajem, achwiara spryčyniaje nam najbolš balučuju ranu? Reč jasna, što achwiara žyćcia, śmierć. Da hetaj achwiary, jak i naahuł da kožnaha ciarpieńnia, padychodzim u 2-jaki sposab, abo zhadžajučysia z faktam, katory niezaležna ad našaj woli balača nas datykaje, abo samaachwotna šukajučy nahody ciarpieć i hetym dać dokaz sapraŭdnaj swajej lubowi da Boha. Prahnuć śmierci, prahnuć u abstawinach najbolš prykrych, heta sapraŭdy ŭžo reč niazwyčajnaja. Takim woś bačym našaha św. Ihnata. Praŭda, śmierć była nakinuta jamu siłaj, adnak starańni chryścijan i mahčymaść cudu, jak heta bywała z druhimi mučanikami, katorych źwiary nie kranuli, dawali jamu prawa hladzieć na śmierć, jak na sprawu pačaści zaležnuju ad jaho woli. Spahadliwym chryścijanam padziakawaŭ, a što da lwoŭ, to „prymušu — kaža — kali-b mianie nie čapali, sam ich razdražniu, kab ściorli kości maje i ničoha pa mnie nie pakinuli“. Dziŭna heta wyhladaje, ale haračaja luboŭ maje

Praz Ražaniec da adradžeńnia Biełarusi.

Ražaniec i adradžeńnie Biełarusi heta našyja dwa wysokija ideały. Adno i druhoje dla nas heta duža ważnyja rečy. U ražancy, jak u lustry, adbiwajucca nam usie światyja praŭdy wiery našaj. Praz ražaniec biełarusy siahajuć až da dna katalickaj nawuki!

A adradženie Biełarusi dla nas taksama duža ważnaja sprawa. Adradzić i wyzwalić naš biełaruski narod heta wialikaja i ciažkaja, ale i światoja rabota. Ščaściu-ž swajho narodu my służym mnoha, kali za jaho haworym ražaniec.

Woś prychodzie kastryčnik. U hetym miesiacy z roznymi namierami ludzi mowiać ražaniec. Nam biełarusam hawaryć jaho treba za sprawu adradžeńnia Biełarusi. Heta zrabić u kastryčniku nam budzie nadta lohka. Wiečary ŭ nas doŭhija, času chapaje. Hetkaja malitwa naša swaju canu ŭ niebie znajdzie napeŭna. Toj biełarus, što dahetul redka mowiŭ ražaniec, ciapier u kastryčnik chaj i jon haračej biarecca za jaho i niachaj molicca za narod swoj.

Światy Daminik ražancam nawiarnuŭ zajadłych heretykaŭ albihiensaŭ. Jany byli krychu padobnyja da balšawikoŭ. Światy Daminik u wiery aświaciŭ ražancam biedny i ciomny swoj narod. I katalicki Kaścioł ad światoha Daminika ŭziaŭ ražaniec i hetaj malitwaj dla siabie mnoha čaho dobraha atrymaŭ.

Adzin pawažny biełarus raz u mianie pytaŭsia, skolki čaściej ražanca ja hawaru štodzień. Adkazywaŭ ja jamu, što pa adnej častcy na dzień. Heny pawažny čaławiek maim adkazam nia byŭ zdawoleny. Jon kazaŭ, što hetaha mała, što nam biełarusam treba hawaryć ražaniec pa try častki na dzień. Narod naš biełaruski stolka rožnych patrebaŭ maje, a ražancam my jamu nadta pamahajem.

Malicca biesprарyŭna prykazwaŭ nam Chrystus. Jon wučyŭ nas, što malitwaj my ŭ Boha ŭsio wyprasić možam. „Prasicie i budzie wam dadziena, šukajcie i znajdziecie.“ Prasić u Boha dobrych rečaŭ kaniečna nam treba stała i wytrywała. Hetak usie ludzi ŭ rožnych sprawach zaŭsiody malilisia i molacca da Boha. Dyk i biełarusy pawinny hetak malicca za narod swoj.

Majsiej na puščy wajawaŭ z amalecytami. Ale jak? — Pradusim malitwaj! Jon, uziaŭšy z saboj dwuch pryjacielaŭ,pašoŭ na haru z imi. A ŭ nizie jaho narod biŭsia z woraham. U malitwie swajej Majsiej padymaŭ u haru swaje ruki i tady Izrael pieramahaŭ woraha. A jak ruki Majsieju słabli i apuščalisia, tady amalek pieramahaŭ Izraela. Tam na hary tady trymali ruki Majsieja, kab jany nia słabli i tak doŭha trymali, pakul Izrael nie pieramoh amaleka. Z hetaha my bačym, što malitwa Majsieja pamahła ŭ wajnie Izraelu. I naš ražaniec pamoža nam u našaj baraćbie za dolu i lepšaje ščaście Biełarusi.

Ks. W. Š.

---

swoj tak ža i styl asabliŭšy, styl, praŭda, nia ŭsim dastupny i zrazumieły. „Pakińcie, dzietki, ja wiedaju, što mnie karysnym“.

Pryjechaŭšy ŭ Rym, adrazu apynuŭsia Ihnat na arenie cyrku. Lwy kinulisia na jaho z cełaj jaraściu hałodnych drapieżnikaŭ. „Boža, Tabie ŭručaju dušu maju!“—byli apošnija słowy achwiary.

Žmieńka kaściej, jak darahija relikwii papłyli toj-ža darohaj nazad u Antjochyju. Padarož pawarotnaja była tryumfalnym pachodam słaŭnaha mučanika za wieru. A jakoje tam było spatkańnie ŭ Antjochyi, trudna i apisać było-by.

O Cezar, nia dumaj, što lwami swaimi ty pieramoh Ihnata, što śmierciu jahonaj ty wieru asłabiŭ u narodzie. Henyja kości bolš jak słowy žywyja swoj hołas i siłu mieć buduć zaŭsiody i dziejnaści ichniaj tabie nia spynić užo nijakim praśledam.

Dr. J. R.

U biełarusaŭ katalikoŭ.

Maryjanski dom studyjaŭ. Ajcy Maryjanie zakładajuć u Wilni dom studyjaŭ dla swaich klerykaŭ, jakija buduć chadzićć na nawuki ŭ Wilenskuju Duch. Seminaryju i ŭ Uniwersytet. Kiraŭnikom domu studyjaŭ naznačany ks. Jury Kašyra.

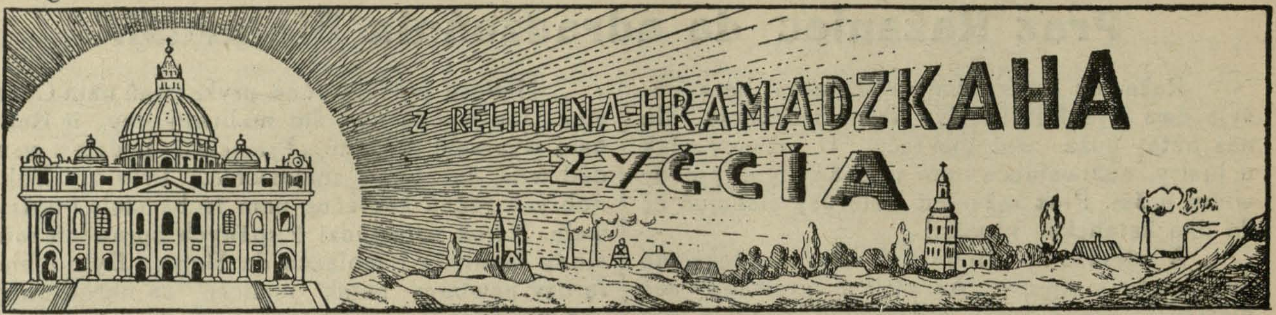
Nabaženstwy dla biełarusaŭ katalikoŭ u kaściele św. Mikałaja ŭ Wilni užo pačalisia i adbywajucca a h. 9 ranicy.

Naznačeńnie. Nowapaświačany biełarus ks. St. Urban naznačany na wikaraha ŭ Zabłudawa.

Unijacki ksiondz D. Filipowič u kłaštar ajcoŭ Jezuitaŭ nie ŭstupaje, jak my pisali raniej, ale dalej budzie studjawać teolohiju ŭ Lublinie.

Na unijnaj konferencyi ŭ Pinsku sioleta biełaruskaha referatu nia było. Ab patrebie unijnaj literatury i ŭ biełaruskaj mowie hawaryŭ unijacki biskup Čarnecki, ale, wiedama, na hutarkach ŭsio i skončyłasia.

Schod biełarusaŭ katalikoŭ. 6.X. Biełaruski Kaścielny K-t sklikaŭ schod biełarusaŭ katalikoŭ u sprawie kaścielnaha žyćcia. Na schodzie abhaworana šmat spraŭ, datyčačych biełaruskaha kaścielnaha žyćcia, pryniata niekalki ważnych pastanoŭ, wykanańnie jakich daručana Kaścielnamu Kamitetu. U skład K—tu uwajšli: inž. L. Dubiejkaŭski — staršynia, Ks. Ad. Stankiewič — zastupnik staršyni, J. Šutowič—sakretar, I. Budźčyška — skarbnik i I. Čantaryččynka — wolny siabra

U Złuč. Št. Ameryki isnujuć 33 katalickija ŭniwersytety i kalehii. U ich było ŭ 1933-34 h. 1.883 prafesary, u liku jakich 13,8 proc. pratestantaŭ i 3,1 proc. žydoŭ. Wučycca ŭ hetych uniwersytetach bolš 30 tysiač studentaŭ, u liku jakich 10,8 proc. pratestantaŭ i 15,4 proc. žydoŭ.

I prašledujuć i ahladajucca. Balšawiki, wiedama, relihiju prašledujuć i dalej. Adnak, jak možna spatkać u hazetach, jany relihiju prašledujuć i ahladajucca, bo prašled relihiju nia tolki niščyć, ale j ŭzmacniaje. Woś-ža z hetaj pryčyny balšawiki majuć nowy kłopat.

Wystaŭka katalickaj presy ŭ Rymie. Na mižnarodnaj wystaŭcy katalickaj presy, jakaja adbudziecca ŭ Watykanie ad 1.IV da 31.X 1936h. pieršy raz budzie pradstaŭlena katalickaja presa ŭsiaho świetu: miž inšym: Indyi, Antylskich wastrawoŭ, Fidži, presa nehraŭ (čornych) plemia Basuto i h. d. Budzie takža presa ŭsich uschodnich abradaŭ: hreckaha, armianskaha, koptyjskaha, syryjskaha, maronickaha.

Abisynija, ab jakoj ciapier tak šmat pišycca z pryčyny zaborčaha da jaje namieru Italii, naleža da chryścijanskaj monofizyckaj wiery. Abisyncaŭ katalikoŭ jość kala 15 tysiač.

U Niamieččynie pałažeńnie Kaścioła štoraz ciažejšaje. Niadaŭna Hitler pulična zajawiŭ, što chryścijanstwa pawinien zamianić narodny sacyjalizm. Niadaŭna niamieckija biskupy wydali pastyrski list, u jakim wyjaśniajuć stanowišča Kaścioła i zaklikajuć wiernych wytrywać pry wiery baćkoŭ. Praŭda, list hety byŭ skanfiskawany, ale ksiandzy ŭsiož paśpieli jaho pračytać z ambony i padać da wiedama katalikoŭ.

Św. Ajciec i italijska abisinski spor. Św. Ajciec niadaŭna zajawiŭ, što jon staraŭsia z usich sił, kab miž Italijaj i Abisinijaj spor wyrašyć biez aružža.

Kodeks Kananičnaha prawa uschodniaha katalickaha kaścioła za kolki hadoŭ budzie hatowy. Kamisija, jakaja hetu sprawu prawodzie, užo pryhatawała 14 tamoŭ materjału dla kodeksu.

LISTY Z WIOSKI.

WIZYTACYJA J. E. ARCYBISKUPA Ŭ BIEŁASTOKU.

Dnia 9 wieraśnia h. h. J. E. wilenski arcybiskup pryjechaŭ z Sakołki ŭ Biełastok. Pačaŭsia uračysty ingres u farny kaścioł biełastocki. Prad kaściołam na wulicy stajała tryumfalnaja brama. Tut byli sabraŭšysia arhanizacyi i duchawienstwa. Pieršymi witali arcybiskupa haława miesta Biełastoku i zastupnik starasty, a za imi pašli witać Arcybiskupa arhanizacyi.

U dźwiarach kaścioła Arcybiskup zatrymaŭsia i pacaławaŭ relikwijar.

Tutaka da Arcybiskupa aprača łacinskaha duchawienstwa prystupiŭ witacca i ŭnijacki baciuška z Chwastoŭ a. Hapanowič. Jon Arcybiskupu skłaniŭsia z pawahaj uschodniaha abradu. Dwa maładyja baradacieńkija unijackija kleryki z Dubna niedaloka stajali ajca Hapanowiča. Hetaja scena wyrazna hawaryła, što ŭ Biełastoku i jahonych wakolicach siła našaha chryścijanstwa apirajecca na dwuch: zachodnim i ŭschodnim abradach.

Ciapier praz wialiki pryhožy kaścioł išoŭ da aŭtara Arcybiskup, bahasłaŭlajučy kruhom ludziej.

Urešcie zasieŭ Arcybiskup na tronie, a dziekan pierad im zdawaŭ sprawazdaču z swajej parachwii. Z sprawazdačy było widać, što katalickaje žyćcio ŭ Biełastoku roźwiwajecca pamysna.

Pačałosia Kryžmawańnie, da jakoha prystupiła čatyry tysiščy dziaciej.

Kali išła światаja rabota ŭ kaściele, to pobač z kaściołam u katalickim domie ihrała kino nadta pryhožuju reč „Golgota."

Usio jak usio ŭ Biełastoku, ale biełarusy kataliki, dyk tam nie zarhanizawanyja. Likam biełarusy i tut ništo sabie.

Pradmieści Biełastoku taksama biełaruskija. Uziać takuju Słabadu, abo Piačurki, ci Biełastočak, ci Antaniuk, ci Marčuk — usiudyčysta tam žywuć biełarusy. Biełarusaŭ u našaj parachwii dobryja čatyry tysiačy.

B.

Redaktar-Wydawiec Ks. ADAM STANKIEWIČ
Z dazwołu J. E. WILENSKAHA KATALICKAHA ARCYBISKUPA-MITRAPALITA
Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia Zawalnaja wul. 1—2.

FEST U ZŁATORYI.

U polskaj wioscy Złatoryi nad Narwaj sioleta adbyŭsia fest duža dobra. Tudy ciahnie Matačka Boskaja Čanstachoŭskaja nia toliki mazuraŭ, ale i biełarusaŭ. U nas i biełarusy prywykšy i lubiać Čanstachoŭskuju Maci. U našych biełarusaŭ pa chatach nadta časta spatkaješ abraz hetaj Matački Božaj, kudy čaściej, jak abraz Matki Boskaj Wostrabramskaj. U Złatoryi ludzi malilisia pabožna. I sioleta, jak i zaŭsiody, možna było zaŭwažyć ŭ Złatoryi tuju wialikuju roźnicu ŭ ludziach pamiž mazurami i biełarusami. Henyja ludzi na feście adny na druhich dziŭna pryhladalisia, adny ab druhich niešta ŭsio sabie dumali. Na hetym feście ŭ Złatoryi było mnoha chłapcoŭ biełaruskich. Apošnija hady kala nas bolšaja biełaruskaja świedamaść i zatoje ciapier našy biełarusy mieniej kudy ženiacca sa Złatoryjskimi dziaŭčatami.

Sioleta na feście u Złatoryi nie pabilisia, bo samy najbolšy heršt užo nia žywieć.

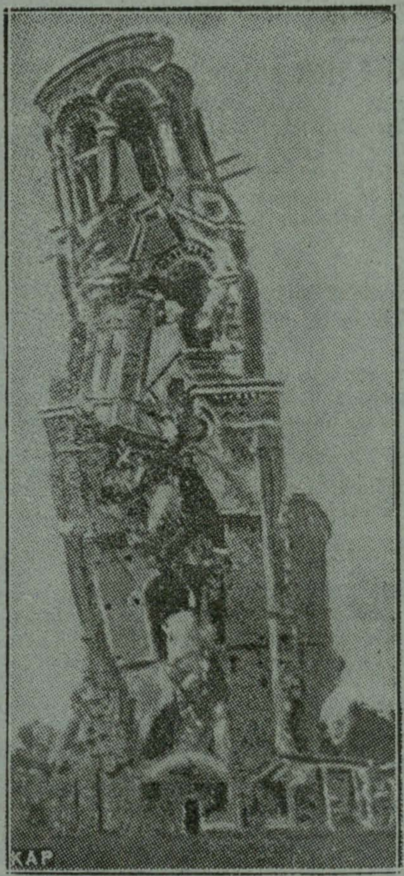
Daŭniej Złatoryja była bahaciejšaja, bo tam kaliści byli addziely biełastockich sukonnych fabrykaŭ. Tady ludčyki zarablali i žyli lepiej, a ciapier i ŭ Złatoryi tak jak i ŭsiudy. Z.

NABAŽENSTWA PRY ZAMKNIONYCH DŹWIARACH.

Dn. 30 lipnia s. h. pryjechaŭ u Idoŭtu (Drujskaj wołaści) jezuit uschodniaha abradu ks. praf. Niemancewič i chacieŭ u miajscowym kaściałku adprawić nabaženstwa. Probaršč hetaj parafii ks. Dziečkaniec nie chacieŭ puścić da aŭtara ŭschodnika. Paśla ŭstupiŭ, ale pakul ks. Niemancewič prybiraŭsia, probaršč wyhnaŭ usich ludziej z kaścioła i hałoŭnyja dźwiery zamknuŭ, a ŭ bočnych dźwiarach da zakrystyi pastawiŭ zakrystyjana, kab i tudy chto nie zajšoŭ. Takim čynam nabaženstwa adbylosia ŭ pustym kaściele i pry zamknionych dźwiarach. Adzin Wiktar Maroz, kleryk usch. papieskaj sem. ŭ Dubnie, byŭ upuščany prysłužywać ks. Niemancewiču. Hetkija adnosiny našaha probaršča da Unii!

A. R.

Wieža adnej z cerkwaŭ u Sawietach padčas jaje razburańnia balšawikami.

Adusiul i ab usim.

ROZNYJA CIKAWAŚCI.

Kolki kaštuje Italii pryhatawańnie da wajny.

Italii pryhatawańnie da wajny kaštuje ŭžo 2 miljardy liraŭ. Hrošy hetyja — heta nie swaje, a pazyčanyja. A skolki-ž budzie kaštawać wajna, jakaja ŭžo pačałasia? Woś kudy iduć hrošy — krywawy ludzki mazol.

Kožny hod hinuć try mowy.

Anhlijski wučony mowawied Williamson twierdzić, što lik mowaŭ na świecie ŭściaž źmianšajecca. Wialikija kulturnyja mowy pawoli wyciskajuć rožnyja mowy niakulturnyja. Heny wučony abličyŭ, što ŭ Paŭdzionnaj Amerycy, Afrycy, Indyi i Polinezii pad naciskam mowaŭ kulturnych narodaŭ štohodu hinie try mowy miascowych niakulturnych ludziej. Usich-ža mowaŭ na świecie ciapier jość 1,500, jakija ŭściaž źmianšajucca. Woś-ža i biełarusy, kali chočać žyć jak narod, pawinny lubić swaju mowu, šanawać i jej ŭsiudy hawaryć.

Padmorski tunel.

Prajektujecca padmorski tunel z Japonii ŭ Kareju, jaki maje mieć až 150 km. daŭžyni, a kaštawać 1 z pałowaj miljarda jen. Rabota kala jaho patrywaje kala 10 hadoŭ. Praznačajecca tunel hety wyklučna dle samachodaŭ. Hłybinia mora, dzie tunel maje prachodzić, siahaje 130 m.

Z PALITYKI.

U SSRR chleb biaz kartačak.

Hazety pišuć jak ab wialikim zdareńni, što ŭ Sawietach dazwolili kuplać chleb, na jaki ŭžo nia treba mieć kartački. Pozna, jak bačym, da hetaha „ščaścia" dajšli Sawiety, ale lepš pozna, jak nikoli. Biada tolki ŭ tym, što časam niama dzie i niama za što kupić henaha chleba biaz kartački.

Z Polščy.

Prezydent Polščy I. Maścicki astajecca Prezydentam da 1940 h. Na heta maje jon prawa ŭ nowaj kanstytucyi.

Biezraboćcie ŭ Polščy ciapier wyhladaje hetak. U kancy minułaha miesiaca biezrabotnych było 257.550 caławiek; ličba hetaja mienšaja, jak kolki tydniaŭ raniej.

Z Hišpanii.

U Hišpanii paŭstaŭ urad z rožnych palityčnych kirunkaŭ; u skład uradu ŭwachodziać i ministry kataliki.

Wajna miž Italijaj i Abisinijaj pačałasia.

Pačała hetu wajnu Italija, pieršaja napadajučy na Abisiniju. Užo jość mnoha zabitych i ranienych jak z adnej, tak i z druhoj starany. Abisinčyki ad napadu baroniacca, jak lwy. A Liha Narodaŭ usio radzicca i dumaje.

WILENSKIJA NAWINY.

Wyniki sioletniaj pastyrskaj wizytacyi.

I. E. Arcybiskup ad 9 V da 16.IX z pierarywam ad 1 da 28.VII adwiedaŭ 187 kaściołaŭ i ŭdzialiŭ Sakramantu Kanfirmacyi 58.968 asobam.

Biezraboćcie.

Biezraboćcie, jakoje letam było źmienšyŭšysia, ciapier uznoŭ uzrastaje. Apošnim časam lik biezrabotnych pawialičyŭsia na 25 asob.

Likwidacyja pradpryjemstwaŭ.

Za miesiac žniwień źlikwidawana: 9 pradpryjemstwaŭ handlowych, 4 pramysłowyja i 11 ramieślenych warštataŭ.

Arhanizacyi i tawarystwy.

U sioletnim hodzie ŭ Wilni zarejestrawanych 739 rožnych arhanizacyjaŭ i tawarystwaŭ: 518 polskich, 185 žydoŭskich, 12 litoŭskich, 12 biełaruskich, 9 rasiejskich i 3 karaimskija.

Paštowaja skrynka.

B. Atrymali, karystajem.
Z. Drukujem.
A. R. Cikawyja wiestki, karystajem.
Ks. W. Š. Jak bačycie, drukujem.
W. D—a. Choć adležyłasia, ale swajho dačakałasia.
Dr. I. R. Ach,jak byłob pažadana,kab Wy swaje artykuły prysyłali raniej!
S. Ž. Atrymali, da druku nie padchodzić.
W. Atrymali, skarystajem u čarodnym numary.
R. M. Prośba Waša spoŭniena.
P. R. Dobra, wysyłajem.
B. H. Adras źmianiajem
M. K. Probny numar pasyłajem.
I. Ž. Wysyłajem.
Fr. S z. Wysyłajem druhi raz.

Kutok žartaŭ.

* * *

— Ci abwinawačany pryznajecce, što kraŭ u Moŭšawaj kramie? —

— Nie, panie sudźja, heta nia było złodziejstwa, bo na waknie wialikimi litarami było napisana: „karystajcie z akazii," dyk ja j skarystaŭ.

* * *

— Waspan dyrektar, ci ja?
— Nie, ja nia dyrektar, a wy.
— Dyk našto hłupstwa haworyš?